

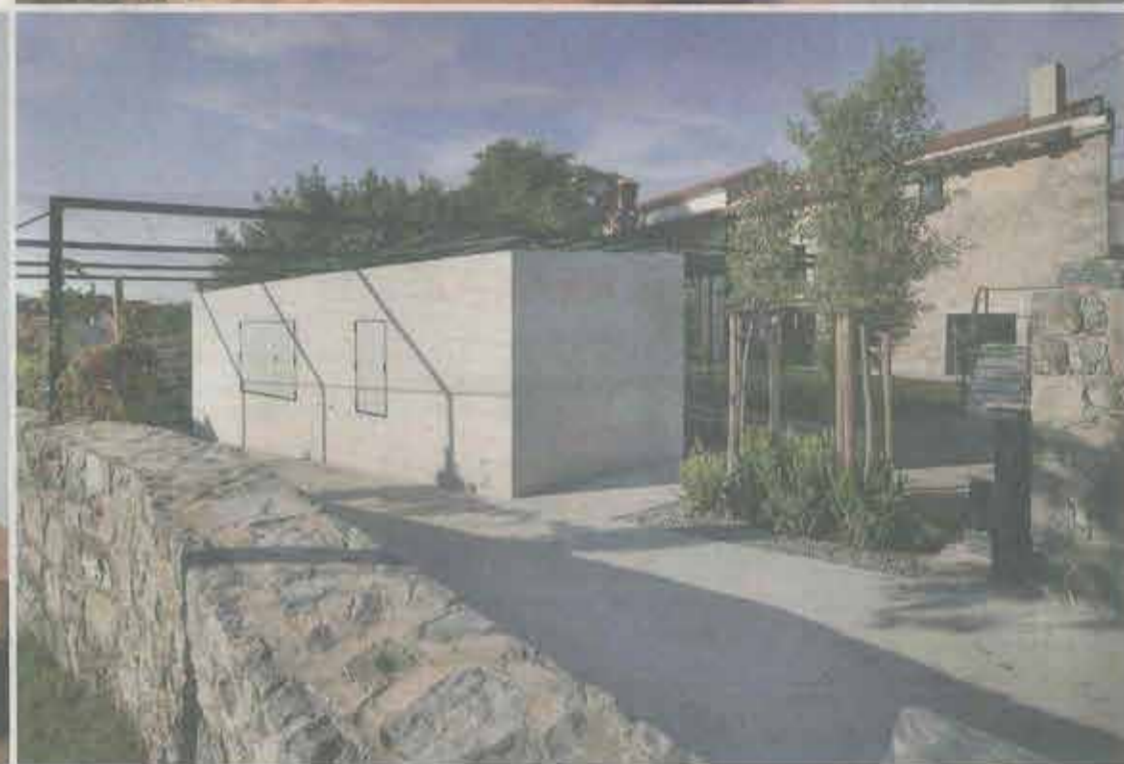
▼ Ohranili so originalen omet, le eno okno je novo, ki to tudi jasno kaže.

▲ Vse nivoje so določili na novo, pri jedlini mizi se prelomita dva nivoja pritličja, v katerem je ostalina starodavne skale

▼ Kopalnica v starem delu

▼ Tudi nov betonski paviljon se bo sčasoma stalar tako, kot se kraški kamen.

► Vse volumne oziroma nivoje so določili na novo, edina vrata, ki pregrajujejo prostor, so vrata v kopalnico, pa še ta so skrita v kuhinjski omari.

FOTOGRAFIJE JANEZ MAČET

»Pred dobrimi 25 leti smo se ob nedeljskih popoldnevih pogosto zapeljali na Kras. Tam je zlasti pozimi veliko več sonca. Tudi zaradi bližine Ljubljane smo začeli pogledovati za starimi hišami, a za prenavo ni smo imeli niti denarja niti časa. Pred desetletjem smo kupili parcelo in sezidali hišo. Ko je hči Lucija končala študij arhitekture, je spontano prišla tudi odločitev o nakupu te stare nepremičnine,« je lastnica Vilma Penko opisala ozadje zgodbe o Kambri. Prenovljeni in s paviljonom dopolnjeni stari hlev je poslej zelo posebna turistična namestitvev sredi kraške vasice Pliskovica.

SAŠA BOJC

»Pri tem hlevu me je prevzela predvsem njegova majhnost in preprostost, živa skala, na katerem so ga postavili,« je sogovornica pojasnila, zakaj so se leta 2015 odločili za nakup zadnjega konca gospodarskega poslopja v značilnem kraškem nizu sredi vasi. Sprva so ta hlevček s tlorisom komaj 28 kvadratnih metrov, ki je bil zgrajen okoli leta 1600, nameravali prenoviti in prodati, nato je postal družinski projekt, ki je

»Nekoč so živeli z letnimi časi, ker so morali v hlev nahraniti živali, po hrano v kaščo ali k izviru po vodo, danes si bivanje v takem okolju privoščimo z zavestno odločitvijo.«

pred kratkim zaživel kot turistična namestitvev – na razširjenih 58 kvadratnih metrih. Vilmino hčer Lucijo je tematika preнове arhitekturne dediščine pritegnila že med študijem, predvsem zaradi vprašanj, ki jih odpira, ter izzivov, ki jih postavlja.

A pri vsem sta odločilno vlogo odigrali ljubezen do Krasa in navdušenost nad oživljanjem pozabljenih kotičkov tamkajšnje grajene krajine. Gonilo preнове Kambre je bilo ustvariti prostor

Krasno izhodišče za spoznavanje Krasa

Kambra Dostojanstvo starodavnega hleva ohranja sodoben betonski paviljon, ki se bo stalar podobno kot kraški kamen

s svojevrstnim značajem, tudi z zamisljivimi in idejami, ki so jih prinesli njeni prvi koraki na poklicni poti, Kambra pa je postala njen prvi izvedeni projekt. Pred tem se je lotila le nekaj manjših renovacij interierja.

Ohraniti vzdušje

K projektu so povabili tudi njene mentorja na magistrskem študiju, docenta Roka Žnidaršiča, ki se je s sodelavci (biroja Medprostor) podpisal že pod kar nekaj obnoven starih domačij. Kot se spominja, je bila »ta stara štala zelo razsuta, z zazidanimi okni in provizoričnim stropom«. Tudi pri njeni obnovi so sledili ideji ohraniti vzdušje, na katero so tam naleteli.

Najtežje je ohraniti prav časovno komponento. Časa pač ne moreš nadomestiti ali poustvariti, je poudaril sogovornik. Pri nekaterih elementih jim je to uspelo, pri drugih ne. »Glede na nosilnost zidov in podnebnje smo se odločili, da hiše ne bomo izolirali, zaradi česar smo lahko ohranili prvotni omet z vsemi sledmi časa, in to kljub vsem posegom v stene in njene ojačitve. Ohranili smo tudi prvotno ostrejšje, čeprav je bilo v zelo klavrnem stanju. Vse nove posege smo zavestno oblikovali tako, da že na prvi pogled kažejo, da so nove. Poleg betonskega paviljona na drugem koncu vrta so novi tudi vsi notranji, prav tako betonski posegi v stari stavbi. Beton v različnih obdelavah – brušen, štokan in zaglajen – je interpretacija kraškega kamna in se bo sčasoma tudi podobno stalar, naposled z mahom, in ta bo prekril srage, ki jih bosta v njem pustili burja in voda. Obenem je s svojo surovo grobstvo v razmeroma napetem dialogu

z originalnimi ostalinami. Tisto, kar zmečka, je hrastov les, tradicionalen material za te kraje, in seveda vegetacija, s katero smo hišo želeli čim bolj povezati,« je povzel arhitekt.

Pri prenavah skromnih bivališč oziroma gospodarskih poslopij, v katerih ljudje nikoli niso živeli, je ključen premislek prav to, kako obdržati njihovo asketskost. Na novo so določili etaže – različni prostori so na različnih višinah, a še vedno povezani med sabo, s čimer so ohranili doživljanje prvotne notranjosti stavbe, torej starega hleva kot celote. Hoteli so jasno pokazati, da je to še vedno »štala«, in že če bi naredili več

sob, bi postala hiša. Edina vrata, ki pregrajujejo to celoto, so vrata v kopalnico, pa še ta so skrita v kuhinjski omari. »Hlev je lahko ohranil svojo 'enocelično' identiteto, merilo, materialnost in prezenco tudi zato, ker smo mu dogradili sodoben paviljon, v katerem ni le letna kuhinja, ampak deluje kot samostojna bivalna enota,« je povedal Žnidaršič. V njej sta poleg spalnice in kopalnice med drugim skrita notranja enota črpalke in utility.

Vrt kot integralni del bivanja Med paviljonom in staro stavbo vabi intimen vrt, ki je v teh krajih integralni del bivanja; to

človeka vrne v stik z letnimi časi. »Namen preнове starih struktur je prav to, kako človeka pripeljati nazaj v naravo. Ko gremo živeti na podeželje, na Kras ali v hribe, vzamemo v zakup, da tam ne bomo našli vsega udobja urbane bivanja. Drugače je bolje ostati doma,« je poudaril sogovornik. Tako so prenovili tudi domačijo Vrločnik v Matkovem kotu v Logarski dolini, ki je lani prejela nemško nagrado za oblikovanje german design award, nominirana je bila tudi za evropsko arhitekturno nagrado mies van der rohe in za trajnostno prenavo stavb in gradnjo na območju Alp – constructive Alps. Vsi trije

objekti, ki med sabo niso povezani z zaprtimi, ogrevanimi povezavami, so kot ena bivalna enota. »Nekoč so servisirali življenje z naravo zaradi potrebe po preživetju, a v resnici je tako tudi danes! Le da na neki bolj holističen način,« je prepričan Žnidaršič. Nekoč so živeli z letnimi časi, ker so morali v hlev nahraniti živali, po hrano v kaščo ali k izviru po vodo, danes si bivanje v takem okolju privoščimo z zavestno odločitvijo, opisuje rdečo nit, ki se vleče skozi njegove preнове sta-

»Hoteli so jasno pokazati, da je to še vedno štala, in že če bi naredili več sob, bi postala hiša. Edina vrata, ki pregrajujejo to celoto, so vrata v kopalnico, pa še ta so skrita v kuhinjski omari.«

rega. Tudi svoj družinski vikend na Dolenjskem, nekdanji zidani, sta z življenjsko sopotnico, prav tako arhitektko Jerneje Fischer Knap, uredila v takem, asketskem slogu.

Nova odkritja

Sicer pa so preнове precej specifični projekti, vsega pač ni mogoče vnaprej projektirati, saj se šele skozi gradnjo, prenavo in odkrivanje plasti pojavljajo nova odkritja, kaj z njimi, pa se je pogosto treba odločiti na gradbišču samem. To zahteva razmeroma veliko komunikacije z vsemi: z arhitekturnim timom, izvajalci in naročnikom, ki naposled o marsičem odloči tudi zaradi višine stroškov. Denimo, kako rešiti za današnje čase preizek glavni vhod, dve višini tlaka v pritličju ali kako določiti novo okno v starih stenah. »Vhod smo 'povišali' s poglobitvijo tal, dve višini tlaka v kuhinji s kuhinjskim otokom, novo okno, ki to tudi jasno kaže, pa smo določili na koncu, ko že bilo vse sestavljeno,« so bili končni odgovori na ta vprašanja.

Ker je Lucija Penko medtem že začela delati v enem od london-

● Kambra 2018

investitorica: Vilma Penko
zasnova preнове in dograditve: Lucija Penko in Rok Žnidaršič
krajska arhitektura: Matevž Kopitar
skupna velikost objektov: 82 m²
velikost parcele: 280 m²
vrednost investicije: več kot 250.000 evrov

skih birojev, je bilo zanjo najtežje prav spremljanje gradnje na daljavo. »Saj nisem imela možnosti obiskati gradbišče vsakokrat, ko se je pojavilo vprašanje. Če se ga ni dalo rešiti po elektronski pošti ali telefonu, je moralo počakati do mojega naslednjega obiska. Domov sem se vračala na približno tri tedne ali pa en mesec,« je povedala. Kljub temu je bil projekt končan v treh letih. Eno leto so potrebovali, da so uredili dokumentacijo, drugo leto so obnavljali, tretje pa so se ukvarjali s popravki. Poleg Žnidaršičevih izkušenj je vse skupaj olajšalo tudi to, da so večino izvajalcev poznali že od prej, je dodala Vilma Penko. Pozitivne izkušnje je imela z okoliškimi prebivalci, čeprav so z obnovo in gradnjo novega paviljona povzročali precej hrupa in se je zato v malo vas pripeljalo nemalo kamionov. »Če jih je kaj skrbelo, je bilo morda le to, kaj bo v resnici nastalo.«

S svojim prvim realiziranim projektom je zadovoljna tudi mlada arhitektka. »Če primerjam končni rezultat z začetno zamisljivo, lahko rečem, da je presegel pričakovanja. Je pa tu in tam precej manjših detajlov, ki se morda niso izšli povsem po načrtih, a v večini primerov so ti navidezni spodrsrljaji naposled obogatili celotno zgodbo,« je povzela.

Kambra je poslej izhodišče za spoznavanje Krasa: najprej s turo po vasi Pliskovica, potem za daljše pohode, kolesarjenje ali vožnjo z motorjem, spoznavanje tukajšnje kulinarike, blizu je morje in navezadnje tudi Ljubljana. »Bo pa treba razširiti glas, ta pa se najučinkoviteje množi po družbenih omrežjih in s pomočjo blogerjev,« se zaveda njena mama gostiteljica.

Kambra se nahaja v središču Pliskovice FOTO ARHIV LASTNICE